

Życiorys

Jan Walczak urodził się 28 marca 1942 r. w Radibor (Niemcy), gdzie przebywali wówczas Jego rodzice wywiezieni na roboty przymusowe. Po powrocie do kraju rodzice na krótko osiedlili się w stronach rodzinnych ojca, po czym przenieśli się na Dolny Śląsk. W latach 1956–1960 uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego w Lubinie, a po maturze zaczął studiować historię na Uniwersytecie Wrocławskim. W 1965 r. uzyskał tytuł magistra na podstawie rozprawy napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Kazimierza Popiołka, wybitnego znawcy historii Śląska, co wpłynęło na Jego osobiste zainteresowania.

Z poręki prof. Popiołka bezpośrednio po zakończeniu studiów podjął 1 września 1965 r. pracę w Śląskim Instytucie Naukowym w Katowicach — Zakładzie Badań Historycznych, kolejno na stanowiskach: stażysty, asystenta i starszego asystenta. Jego ówczesne prace naukowe wynikały z planów naukowych ŚIN, dlatego początkowo skupiał się na dziejach ruchu robotniczego w Zagłębiu Dąbrowskim. W dniu 21 września 1970 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych, nadany uchwałą Rady Naukowej ŚIN, na podstawie rozprawy *Ruch robotniczy w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1918–1926*, napisanej pod kierunkiem prof. K. Popiołka.

Z dniem 1 września 1973 r. przeszedł na zasadzie porozumienia stron do Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który jako bardzo młoda wówczas uczelnia potrzebował kwalifikowanej kadry. Prowadził zajęcia dydaktyczne z historii Polski, Rosji i ZSRR (ćwiczenia, konwersatoria, wykłady). Z dniem 1 października 1977 r. wrócił do ŚIN na podstawie porozumienia stron.

Od uzyskania doktoratu Jego zainteresowania koncentrowały się na historii Śląska i najnowszej historii Polski. W dniu 21 listopada 1980 r. uzyskał tytuł doktora habilitowanego nauk humanistycznych, przyznany uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego na podstawie ogólnego dorobku i rozprawy *Polska i niemiecka socjal-demokracja na Górnym Śląsku i w Cieszyńskim po zamachu majowym 1926–1939*. W konsekwencji 1 lipca 1981 r. przyznano mu stanowisko docenta. W latach 1980–1982 pełnił funkcję zastępcy kierownika, a następnie kierownika Zakładu Badań Historycznych ŚIN. W 1985 r. zrezygnował z tej funkcji z przyczyn osobistych. W latach 80-tych wchodził ponadto w skład kolegiów reakcyjnych organów ŚIN — „Zaranie Śląskie” oraz „Studia i materiały z dziejów Śląska”.

W 1988 r. został wicedyrektorem ds. nauki ŚIN. Funkcję tę przestał pełnić w następnym roku, gdyż nastąpiła redukcja stanowisk kierowniczych w Instytucie. W związku z postawieniem ŚIN w stan likwidacji, przeszedł do Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie, uzyskując z dniem 1 listopada 1992 r. stanowisko profesora nadzwyczajnego w Instytucie Filozoficzno-Historycznym. W latach 1994–1999 był dyrektorem Instytutu Filozoficzno-Historycznego i członkiem Senatu WSP. Od 1993 r. jest rzecznikiem dyscyplinarnym ds. nauczycieli akademickich WSP oraz członkiem Rady Redakcyjnej „Biuletynu Instytutu Filozoficzno-Historycznego”. Z dniem 1 października 2002 został kierownikiem Zakładu Historii Współczesnej. Od stycznia 2003 r. kierował ponadto Wydziałowym Zespołem Politologii, który z powodzeniem przygotował otwarcie tego kierunku studiów.

Postanowieniem Prezydenta RP z 20 listopada 1997 r. uzyskał tytuł profesora nauk humanistycznych.

Dorobek naukowy prof. dr. hab. Jana Walczaka

Książki i publikacje zwarte

- Wielkie dni Czerwonego Zagłębia. Ruch robotniczy w Zagłębiu Dąbrowskim w okresie walki o władzę w latach 1918–1919*, ŚIN – Wyd. „Śląsk”, Katowice 1969, ss. 194 + ilustr.
- Ruch robotniczy w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1918–1926*, ŚIN – Wyd. „Śląsk”, Katowice 1973, ss. 336. (Rozprawa doktorska, wyróżniona nagrodą III stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki — 1974).
- Polska i niemiecka socjaldemokracja na Górnym Śląsku i w Cieszyńskim po przewrocie majowym 1926–1939*, ŚIN, Katowice 1980, ss. 540 + ilustr. (Rozprawa habilitacyjna).
- Robotnicze drogi Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego (do 1939 r.)*, ŚIN, Katowice 1985, ss. 494.
- Komunistyczna Partia Polski na Górnym Śląsku i w Cieszyńskim (1922 – 1938)*, ŚIN, Katowice 1989, ss. 438.
- Ruch studencki w Polsce 1944–1984*, Ossolineum, Wrocław 1990, ss. 283 + ilustr.
- Generał Jerzy Ziętek. Wojewoda katowicki. Biografia Ślązaka 1901–1985*, „Śląsk” sp. z o.o., Katowice 1996, ss. 536 + ilustr.
- Jerzy Ziętek. Biografia Ślązaka (1901–1985)*, „Śląsk” Sp. z o.o., Katowice 2002, ss. 583 + ilustr.

Artykuły naukowe

- Zagłębie Dąbrowskie wobec wojny polsko-radzieckiej (1919–1920)* [w:] *Odgłosy 1917 roku w Zagłębiu Dąbrowskim, Częstochowie i na Śląsku*, Katowice 1967, s. 250–302.
- Rewolucja Październikowa a sprawa niepodległości Polski* [w:] *50 lat ZSRR*, Katowice 1967, s. 15–23.
- Zagadnienia organizacyjne i zakres wpływów ugrupowań politycznych w Zagłębiu Dąbrowskim w początkach II Rzeczypospolitej (XI 1918 – VII 1919)* [w:] *W Zagłębiu Dąbrowskim i na Górnym Śląsku w przededniu i na początku niepodległości (1918–1921)*, Katowice 1968, s. 9–39.
- Zagłębiowska organizacja PPS wobec sprawy rewolucji w Polsce na przełomie 1918/1919 roku* [w:] *W 50 rocznicę Rewolucji Październikowej. Materiały z sesji naukowej z okazji 50 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej*, Katowice, 23–24 października 1967, pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968, s. 223–225.
- Polska Partia Robotnicza inicjatorką bratniej przyjaźni polsko-radzieckiej* [w:] *XXX rocznica powstania Polskiej Partii Robotniczej*, Katowice 1971, s. 217.
- Ideologia SPD (Socjaldemokratycznej Partii Niemiec) w świetle programu godesberskiego uchwalonego w listopadzie 1959 r.*, „Z pola walki” 1973, nr 2–3, s. 141–167.
- Wokół problemów genezy Polskiej Partii Robotniczej*, „Zaranie Śląskie” 1973, z. 3, s. 622–632.
- Komunistyczny i socjalistyczny ruch młodzieży w Zagłębiu Dąbrowskim, Częstochowie i na Śląsku w latach 1918–1929*, „Zaranie Śląskie” 1973, z. 1, s. 24–48.

- Tradycje jedności robotniczej w województwie katowickim (do 1939 r.), „Zaranie Śląskie”* 1973, z. 3, s. 460–490.
- Ruch młodzieżowy na Śląsku w latach 1922–1972, „Kroniki miasta Zabrze”* 1974, nr 7, s. 237–242.
- Udział młodzieży w budowie Polski Ludowej [w:] XXX rocznica powstania Polski Ludowej, Katowice 1974, s. 1–22.*
- Walka Komunistów o przyjaźń i współpracę. Z dziejów TPPR w województwie katowickim, pod red. J. Kantyki, Katowice 1975, s. 31–56.*
- Z dziejów frontu ludowego na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i Częstochowie, „Kalendarz Śląski”, Katowice 1976, s. 78–87.*
- Czerwona Gwardia w Zagłębiu Dąbrowskim w okresie walk rewolucyjnych w latach 1918–1919, Katowice 1977, s. 15.*
- Socjaldemokracja wobec ZSRR, w okresie międzywojennym (na przykładzie PPS i DSAP w województwie śląskim), „Zaranie Śląskie” 1977, z. 3, s. 434–458.*
- Revolucja październikowa a rozwój międzynarodowego ruchu komunistycznego i jego historyczna rola [w:] 60 lat Wielkiego Października, Katowice 1977, s. 1–30.*
- „Silesia” w okresie międzywojennym (1922–1939) [w:] Huta „Silesia” 1753–1978, Katowice 1977, s. 53–88.*
- Ustrój i rządy Drugiej Rzeczypospolitej [w:] O wolność, demokrację i socjalizm, Katowice 1978, s. 1–29.*
- Rady Delegatów Robotniczych i Chłopskich w Polsce w latach 1918–1919. Ich walka o władzę i kształt Drugiej Rzeczypospolitej [w:] O wolność, demokrację i socjalizm, Katowice 1978, s. 1–29.*
- Wkład młodzieży w budowę Polski Ludowej [w:] 35 lat Polski Ludowej, Katowice 1979, s. 1–29.*
- PPS i DSAP na Górnym Śląsku i w Cieszyńskim wobec konfliktu polsko-niemieckiego w latach dwudziestych, „Z pola walki: 1979, nr 3, s. 33–60.*
- Wpływ doświadczeń radzieckich na partie socjaldemokratyczne. Stosunek PPS i DSAP w województwie śląskim do ZSRR w okresie międzywojennym [w:] Rewolucja Październikowa a światowy rewolucyjny proces. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej z okazji 60 rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, Katowice, 27–28 października 1977, red. nauk. H. Rechowicz, Katowice 1979, s. 294 – 296.*
- Działalność ideowo-polityczna organizacji studenckich w okresie planu 6-letniego [w:] „Tradycje i współczesność ruchu młodzieżowego” z. 2, Katowice 1980, s. 31–52.*
- Formowanie się frontu walki klasowej na Górnym Śląsku i w Cieszyńskim w warunkach niepodległości narodowej (okres II Rzeczypospolitej) [w:] Z problemów integracji społeczno-politycznej na Górnym Śląsku przed II wojną światową, Katowice 1980, s. 67–107.*
- Znaczenie państwa narodowego dla rozwoju klasy robotniczej i jej świadomości w okresie II Rzeczypospolitej [w:] Dwie rocznice. 60-lecie odzyskania niepodległości. 30-lecie zjednoczenia polskiego ruchu robotniczego. Materiały z sesji naukowej, Katowice 24–25 listopada 1976 r., red. nauk. H. Rechnowicz, Katowice 1980, s. 513–515.*
- Socjaliści i komuniści wobec tradycji powstań śląskich, „Zarania śląskie” 1981, z. 2, s. 219–235.*

- Postępowy ruch młodzieżowy na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie w okresie Drugiej Rzeczypospolitej* [w:] „Tradycje i współczesność ruchu młodzieżowego”, z. 4, Katowice 1980, s. 7–51.
- Rola postępowych i demokratycznych sił narodu polskiego w walce o niepodległość i przeobrażenia społeczne* [w:] 35 rocznica zwycięstwa nad faszyzmem. Konferencja popularnonaukowa, Katowice V 1980, s. 1–30.
- Wkład młodzieży województwa katowickiego w budowę Polski Ludowej* [w:] *Problemy rozwoju Polski Ludowej*, Katowice 1981, s. 299–314.
- Głos: *Dyskusja panelowa o stanie i potrzebach badawczych nad dziejami powstań śląskich*, „Zaranie Śląskie” 1981, nr 3.
- Początki klasy robotniczej i ruchu robotniczego na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim* [w:] *100-lecie polskiego ruchu robotniczego*, Katowice 1982, s. 1–32.
- Narodziny ruchu robotniczego na ziemiach polskich* [w:] *100-lecie polskiego ruchu robotniczego. Materiały z sesji popularnonaukowej w Katowicach w dniu 8 X 1982*, s. 9–18.
- Ruch robotniczy jako czynnik integracji Śląska z Macierzą*, „Kroniki miasta Zabrze” 1982, z. 12, s. 5–19.
- Miejsce klasy robotniczej i drogi rozwojowe ruchu robotniczego na Śląsku w dobie kapitalizmu*, „Studia Śląskie”, t. X, z. IV, Opole 1986, s. 43–80.
- Wstęp (do:) Rybnik. Zarys dziejów miasta od czasów najdawniejszych do 1980 roku*. Praca zbiorowa pod red. J. Walczaka, Katowice 1986, s. 9–12.
- Rybnik w okresie Drugiej Rzeczypospolitej 1922–1939* [w:] *Rybnik. Zarys dziejów miasta od czasów najdawniejszych do 1980 roku*, pod red. J. Walczaka, ŚIN, Katowice 1986, s. 171–213.
- Wstęp (do:) Dzieje robotnicze Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*, pod red. J. Walczaka, Katowice 1986, s. 171–213.
- Narodziny ruchu robotniczego* [w:] *Dzieje robotnicze Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*, pod red. J. Walczaka, ŚIN, Katowice 1986, s. 9–34.
- Walka o kształt Polski odrodzonej (1918/1919–1920/1921)* [w:] *Dzieje robotnicze Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*, pod red. J. Walczaka, ŚIN, Katowice 1986, s. 93–122.
- Pod znakiem rządów parlamentarnych (1921–1925/1926)* [w:] *Dzieje robotnicze Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*, pod red. J. Walczaka, ŚIN, Katowice 1986, s. 123–167.
- W obliczu kryzysu parlamentaryzmu. Pod rządami dyktatur (1926–1939)* [w:] *Dzieje robotnicze Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*, pod red. J. Walczaka, ŚIN, Katowice 1986, s. 168–219.
- Rewolucyjne więzi polskiego i niemieckiego ruchu robotniczego na Górnym Śląsku* [w:] *Ernst Thälmann (1886–1944). Materiały seminarium naukowego z okazji 100 rocznicy urodzin Ernsta Thälmana*, Katowice 1986, s. 8–19.
- Tradycje ruchu robotniczego na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim* [w:] *60 rocznica komunistycznej Rady Miejskiej w Czeladzi. Sesja popularnonaukowa. Zbiór materiałów*, Czeladź 1987, 1–31.
- Życie ideologiczne śląskich organizacji Polskiej Partii Socjalistycznej i Deutsche Sozialistische Arbeitspartei Polens w latach dwudziestych XX w.*, „Studia Śląskie”, Opole 1988, s. 39–76.
- Zrzeszenie Studentów Polskich 1950–1973, Konferencja „Ruch Studencki w dziejach PRL”*, Warszawa 14 XI 1987 [w:] *Materiały Komisji Historycznej Ruchu Studenckiego (przy RN ZSP)*, b. m. w., s. 21–38.

- Górny Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie w procesie kształtowania się Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1921)* [w:] *W 70 rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Materiały na uroczystą sesję wojewódzką w Katowicach 9 listopada 1988*, Katowice XI 1988, s. 1–43.
- Zarys rozwoju ruchu robotniczego w województwie katowickim do 1948 r.*, Katowice 1988, ss. 16.
- Historyczne doświadczenia samorządu studenckiego w PRL. Ruch studencki w dziejach PRL*, Warszawa 19 XI 1988 [w:] *Materiały Komisji Historycznej Ruchu Studenckiego (przy RNZSP)*, s. 45–50.
- Kazimierza Popiołka „*Historia Śląska od pradziejów do 1945 r.*” „*Studia i materiały z dziejów Śląska*”, t. 18, Katowice 1988, s. 96–124.
- Kultura fizyczna w klasowym ruchu robotniczym na Górnym Śląsku, w Cieszyńskim i w Zagłębiu Dąbrowskim*, Katowice 1989, s. 33–54.
- Wkład Władysława Zielińskiego do badań nad historią polskiego ruchu robotniczego*, „*Studia i materiały z dziejów Śląska*”, t. 19: 1991, s. 22–40.
- Przyszłość socjalizmu (międzynarodowa dyskusja)*, „*Dziś. Przegląd Społeczny*”, R. 4/1992, s. 68–74.
- Sporne problemy polityki rządów polskich i Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego wobec Górnego Śląska 1919–1921*, [w:] *Powstanie śląskie i plebiscyt w procesie zrastania się Górnego Śląska z Macierzą. Materiały z sesji naukowej historyków powstań śląskich i plebiscytu zorganizowanej w dniach 24–25 kwietnia 1991 r. w Bytomiu oraz na Górze Św. Anny*. Praca zbiorowa pod red. A. Brożka, Bytom 1993, s. 195–204.
- Gliwickie lata wojewody gen. Jerzego Ziętka (1901–1922)*, „*Rocznik Muzeum w Gliwicach*”, t. 9: 1993, Gliwice 1994, s. 163–178.
- Z kart ruchu studenckiego w Polsce. Zrzeszenie Studentów Polskich 1950–1973*, „*Prace naukowe WSP w Częstochowie. Zeszyty Historyczne*” t. 2, Częstochowa 1994, s. 299–317.
- Czeladź w hitlerowskich planach wobec Zagłębia Dąbrowskiego 1939–1945. Biblioteczka Stowarzyszenia Miłośników Czeladzi*, Czeladź 1994, s. 1–20 + ilustr.
- Wokół etniczno-kulturowej tożsamości Górnego Śląska. (Uwagi polemiczne i dyskusyjne)* [w:] *Rola i miejsce Górnego Śląska w Drugiej Rzeczypospolitej. Materiały sesji naukowej zorganizowanej w dniach 15–16 czerwca 1992 roku w 70 rocznicę przyłączenia części odzyskanego Górnego Śląska do macierzy*, pod red. M.W. Wanatowicz, Bytom – Katowice 1995, s. 319–328.
- Spoleczność polska na ziemi rybnicko-raciborskiej do 1918 roku* [w:] *Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Muzeum w Rybniku, Muzeum w Wodzisławiu Śląskim: Nad Odrą, Olzą i Bierawką podczas drugiego powstania śląskiego. Materiały z V ogólnopolskiego seminarium historyków powstań śląskich i plebiscytu zorganizowanego w dniach 27–28 maja 1993 roku w Rybniku, Wodzisławiu Śląskim i Raciborzu*, pod red. Z. Kapały i W. Ryżewskiego, Bytom 1995, s. 8–26.
- Niemiecka siła robocza w polskim przemyśle węglowym po II wojnie światowej* [w:] *Ludność niemiecka na ziemiach polskich w latach 1939–1945 i jej losy*, materiały z konferencji pod red. W. Jastrzębskiego, Bydgoszcz 1995, s. 73–91.
- Obóz władzy w Częstochowie i powiecie częstochowskim 1945–1946/1947* [w:] *Z dziejów najnowszych Częstochowy*, red. nauk. R. Szwed, W. Palus, Częstochowa 1995, s. 193–224.

- Śląsk wobec powstania kościuszkowskiego* [w:] PAN Oddział w Katowicach. Prace Komisji Naukowych, z. 20, Katowice 1996, s. 41.
- Z dziejów walki o „rząd dusz” w Częstochowie. „Gazeta Narodowa” w latach 1932–1935* [w:] *Wielkie i małe problemy Częstochowy w Polsce Odrodzonej 1918–1939*, red. nauk. R. Szwed, W. Palus, Częstochowa 1996, s. 85–101.
- Stan ruchu polskiego na Górnym Śląsku w latach 1918–1919*, „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Zeszyty Historyczne” t. 3, Częstochowa 1996, s. 180–191.
- Spory o współczesną tożsamość etniczno-kulturową Górnego Śląska* [w:] „Biuletyn Instytutu Filozoficzno-Historycznego WSP w Częstochowie” R. 7 (1)/1996, s. 12–18.
- (Współautorstwo). *Wstęp i Zakończenie* [w:]. *Przeszłość w szkole przyszłości. Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Podręczniki historii dla szkoły XXI wieku”*. Częstochowa 20–22 V 1997, pod red. Jana Walczaka i Alojzego Zieleckiego, Częstochowa 1997.
- Położenie robotników w polskiej części Górnego Śląska 1922–1939, Górny Śląsk po podziale w 1922 roku*, pod red. Z. Kapały, W. Lesiuka, M. W. Wanatowicz, Bytom 1997, s. 43–57.
- Podwójne narodziny i widmo zagłady miasta (Sporne i mało znane problemy Czeladzi)* [w:] *Czeladź poprzez wieki. Z tajemnic historii miasta*, pod red. Jana Walczaka, Urząd Miasta w Czeladzi 1997, s. 29–40.
- Znaczenie ruchu polskiego na Górnym Śląsku w latach 1920–1921*, „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Zeszyty Historyczne” t. 4, Częstochowa 1997, s. 281–289.
- Partie polityczne w Częstochowie w latach 1918–1926. Sprawy organizacyjne* [w:] *Spółczesność Częstochowy w latach 1918–1939*, red. nauk. R. Szwed, W. Palus, Częstochowa 1997, s. 157–182.
- Niemcy — Polska — Europa 1930–1936 w optyce polskich i niemieckich socjalistów Górnego Śląska i Cieszyńskiego* [w:] *Z dziejów stosunków polsko-niemieckich*, red. T. Dubicki, K.A. Kuczyński, Łódź 1998, s. 153–172.
- Częstochowa w walkach o granice i utrwalenie niepodległego bytu Polski Odrodzonej (1919–1921)* [w:] *Częstochowy drogi ku niepodległości*, red. nauk. R. Szwed, W. Palus, Częstochowa 1998, s. 63–78.
- Jasna Góra w życiu politycznym w świetle prasy na przykładzie „Gońca Częstochowskiego” 1919–1939*, PAN Oddział w Katowicach. Prace Komisji Naukowych, z. 22, Katowice 1998, s. 9–10.
- Jasna Góra w życiu narodowym i politycznym Drugiej Rzeczypospolitej 1919–1939*, „Studia Claromontana” R. 18, Częstochowa 1998, s. 47–81.
- Prof. zw. dr hab. Henryk Dominiczak — historyk wszechstronny* [w:] *Historyk i historia. In honorem Henrici Dominiczak*, pod red. J. Walczaka, Częstochowa 1999, s. 9–14.
- Urząd Bezpieczeństwa Publicznego wobec ludzi władzy. Historia jednego przypadku* [w:] *Historyk i historia. In honorem Henrici Dominiczak*, pod red. J. Walczaka, Częstochowa 1999, s. 125–145.
- Zagłębie Dąbrowskie w przeddzień wojny i w pierwszych dniach września 1939 r.* [w:] *W cieniu swastyki. Zagłębie Dąbrowskie w latach drugiej wojny światowej*, pod red. J. Walczaka, Sosnowiec 1999, s. 3–29.
- Stowarzyszenia społeczne w Częstochowie w okresie Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939)* [w:] *Życie codzienne w Częstochowie w XIX i XX wieku*, red. nauk. R. Szwed, W. Palus, Częstochowa 1999, s. 85–120.

- Budowanie zrębów nowej władzy (styczeń 1945 – styczeń 1947)* [w:] *Rok 1945 w Zagłębiu Dąbrowskim*, pod red. J. Walczaka, Sosnowiec 2000, s. 23–54.
- Znaczenie ruchu polskiego na Górnym Śląsku w latach powstań i plebiscytu (1918–1921)* [w:] *Pamięć o powstaniach — czy i komu potrzebna?*, pod red. Z. Kapały i W. Lesiuka, Instytut Śląski w Opolu, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Bytom 2001, s. 20–38.
- Jerzy Ziętek — Ślązak bez kompleksów* [w:] *Śląsk w myśli politycznej i działalności Polaków i Niemców w XX wieku*, red. nauk. D. Kisielewicz i L. Rubisz, Uniwersytet Opolski, Opole 2001, s. 215–277.
- Niemcy w polskim górnictwie węglowym po II wojnie światowej*, „Biuletyn Instytutu Filozoficzno-Historycznego WSP w Częstochowie”, nr 29 (8) 2001, s. 61–78.
- Jasna Góra i rządy Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939* [w:] *Śląsk — Polska — Emigracja. Studia dedykowane Profesorowi Andrzejowi Pilchowi*, pod red. Ireny Paczyńskiej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2002, s. 365–377.
- Aleksy Bień, Przywódca socjalistów zagłębiowskich, prezydent Sosnowca*, „Rocznik Sosnowiecki” X 2001, Sosnowiec 2002, s. 83–98.
- Lewica socjalistyczna i komunistyczna* [w:] *Sosnowiec. 100 lat dziejów miasta*, pod red. Jana Walczaka, Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2002, s. 89–117.
- Czeladź o Czeladzi* [w:] M. Mrozowski, G. Strączek, I. Szaleniec, *Czeladź, Horyń-Druh, Czeladź* 2002, s. 5–6.

Recenzje

- S. Kołodziej, *Wspomnienia (1915–1945)*, Warszawa 1967, „Zaranie Śląskie” 1968, z. 4, s. 617–619.
- J. Renik, *Od kaszty do pióra. Wspomnienia starego dziennikarza*, Katowice 1967, „Zaranie Śląskie” 1968, z. 3, s. 491–493.
- Klasa robotnicza na Śląsku*, t. 1, Opole 1975, t. 2, Opole 1976, *Opolskie studia z dziejów klasy robotniczej*, „Zaranie Śląskie” 1977, z. 1, s. 158–162.
- Bogdan Głowacki, *Polityka Polskiej Partii Socjalistycznej 1929–1935*, Warszawa 1979, KiW 80, ss. 344, KHRZ, Cz.BH CRZZ, 1980, nr 3, s. 83–86.
- Ks. Jan Związek, *Katolickie stowarzyszenia społeczne w Diecezji Częstochowskiej (1925–1939)*, Częstochowa 1994, ss. 202, „Dzieje Najnowsze” R. 3/1995, s. 148–151.

Prace redakcyjne i wydawnictwa źródłowe

- Dzieje robotnicze Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*, pod red. J. Walczaka, ŚIN, Katowice 1986, ss. 386 + ilustr.
- Rybnik. Zarys dziejów miasta od czasów najdawniejszych do 1980 roku*, pod red. J. Walczaka ŚIN, Katowice 1986, ss. 386 + ilustr.
- Czeladź poprzez wieki. Z tajemnic historii miasta*, pod red. J. Walczaka, Czeladź 1997, ss. 48.
- Przeszłość w szkole przyszłości. Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Podręczniki historii dla szkoły XXI wieku”*, Częstochowa 20–22 V 1997, pod red. J. Walczaka i A. Zieleckiego, Częstochowa 1997, ss. 330.

- W cieniu swastyki. Zagłębie Dąbrowskie w latach drugiej wojny światowej 1939–1945*, pod red. J. Walczaka, Sosnowiec 1999, ss. 92.
- Historyk i historia. In honorem Henrici Dominiczak*, pod red. J. Walczaka, Częstochowa 1999, ss. 215.
- Rok 1945 w Zagłębiu Dąbrowskim*. Praca zbiorowa pod red. Jana Walczaka, Sosnowiec 2000, ss. 106.
- Sosnowiec. 100 lat dziejów miasta*, pod red. Jana Walczaka, Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec 2002, ss. 484.

Artykuły popularnonaukowe (prasowe)

- Walka i praca*, „Trybuna Robotnicza” nr 282, 14–16 XII 1979.
- Ludzie rewolucji 1905 r.*, „Trybuna Robotnicza” nr 49, 1–2 III 1980.
- Od żywiołowych dążeń do rewolucyjnych idei. W 65 rocznicę powstania Komunistycznej Partii Górnego Śląska (rozmowa)*, „Trybuna Ludu” nr 261, 9–10 XI 1985.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (1). Proletariacki rozwój*, „Wieczór” (Katowice) nr 126, 23–25 VII 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (2). Narodziny nowej siły*, „Wieczór” nr 131, 30 VII – 1 VIII 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (3). Od żywiołowości do organizacji*, „Wieczór” nr 136, 6–8 VIII 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (4). Ku masowości*, „Wieczór” nr 146, 20–22 VII 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (5). Rewolucyjna fala 1905*, „Wieczór” nr 156, 3–5 IX 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (6). O kształt Polski Odrodzonej*, „Wieczór” nr 161, 10–12 IX.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (7). Niepodległość — nowy etap walki*, „Wieczór” nr 171, 24–26 IX 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (8). Przeciw dyktaturze, o postęp społeczny*, „Wieczór” nr 181, 8–10 X 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (9). Walka z okupantem hitlerowskim drogą do wyzwolenia narodowego i społecznego*, „Wieczór” nr 191, 22–24 X 1982.
- Z robotniczych dziejów Śląska i Zagłębia (10). Zwycięstwo*, „Wieczór” nr 196, 29–31 X 1982.
- Czy Zagłębiacy zniszczyli Górny Śląsk? (1–2)*, „Wiadomości Zagłębia” nr 48, 26 XI – 2 XII 1991, nr 50, 10–16 XII 1991.
- Kulisy przyłączenia Zagłębia do Śląska (1–2)*, „Wiadomości Zagłębia” nr 16, 21–27 IV 1992, nr 17, 28 IV – 7 V 1992.
- Fenomen Ziętka (1–2)*, „Dziennik Zachodni” nr 71, 10 IV 1995, nr 72, 11 IV 1995.
- Jerzy Ziętek — legenda i prawda (rozmowa)*, „Dziennik Zachodni” nr 84, 28 IV – 3 V 1995.
- Tajemnice Generała*, „Trybuna Śląska” nr 134, 10 VI 1996.
- Książka o Jerzym Ziętku (rozmowa)*, „Gazeta Wyborcza” (w Katowicach) nr 227, 28–29 IX 1996.
- Prawda o generale Ziętku*, „Trybuna Śląska” (wkładka katowicka) nr 261, 7 XI 1996.

- Chciałem pokazać Wielkiego Ślązakaczyli Wielkiego Polaka (rozmowa)*, „Echo Czeladzi”, XI 1996.
- Żył dla ludzi i sportu. Szkic biograficzny o Józefie Pawelczyku (1–2)*, „Echo Czeladzi”, X 1998, XI 1998.
- Jerzy Ziętek. Człowiek na właściwym miejscu*, „Spojrzenia” (Katowice), nr 3, 16–30 XI 1999.
- Jerzy Ziętek. Surowe oblicze — wielkie serce*, „Trybuna” (na Śląsku), nr 272, 19 XI 1999.
- Dekalog Generała [J. Ziętka]*, „Raport” z VIII 2001.
- Ziętek w fabryce manny [rozmowa z red. Krzykiem]*, „Gazeta Wyborcza” z 8 VI 2001.
- Konformista, satrapa i ktoś (rozmowa)*, „Głos Radzionkowski” z 14 VII 2001r.
- Krótką historia animozji [Śląsk – Zagłębie Dąbrowskie]*, „Raport” z II 2002, s. 10.
- Narodowość śląska? (Rozmowa)*, „Trybuna” z 2–3 III 2002, s. 13.
- Aleksy Bień, Przywódca socjalistów Zagłębia, prezydent Sosnowca (10 VII 1894 – 8 VII 1977)*, „Kurier Miejski” (Sosnowiec) 15 IV 2002, s. 4.
- Dopisek do pamiętnika Fanny [100-lecie Sosnowca]*, „Raport” z VI 2002, s. 32–33, 37.
- Prezydent i socjalista. Aleksy Bień*, „Trybuna” z 3–4 VII 2002.
- Integracja przez łóżko*, „Gazeta Wyborcza” z 19 VII 2002.

Hasła w słownikach

- Kalendarium ruchu robotniczego na Górnym Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie*. Praca zbiorowa pod red. W. Zielińskiego, Katowice 1982, s. 37–90 (z wyjątkiem wydarzeń w Częstochowie i na Górnym Śląsku 1918–1921).
- Habryka Jan, Słownik biograficzny działaczy polskiego ruchu robotniczego*, t. 2, Warszawa 1987, s. 454.
- Janas Herman*, j.w., s. 622.
- Jasny Jan*, j.w., s. 675.
- Juchelek Jan*, j.w., s. 742.
- Kaczmarek Stanisław*, j.w. t. 3, Warszawa 1992, s. 39–40.
- Kempa Józef*, j.w., s. 145–146.
- Kołodziej Piotr*, j.w., s. 245–246.
- Kościanka Leon Andrzej*, j.w., s. 327.
- Kowoll Johann*, j.w., s. 380–381.
- Krawczyk Wincenty*, j.w., s. 435.
- Krebs Benno*, j.w., s. 439–440.
- Kubowicz Jan*, j.w., s. 514.
- Kuczka Paweł*, j.w., s. 522.
- Kuzella Martin*, j.w., s. 584–585.
- Kwapuliński Ernest*, j.w., s. 592–594.
- Bielnik Jan [w:] Śląski Słownik Biograficzny. Seria nowa*, t. 1, pod red. M. Fazana i F. Serafina, Katowice 1999, s. 30–33.
- Bień Aleksy*, j.w., s. 33–39.
- Dąbski Jakub*, j.w., s. 68–71.
- Stańczyk Jan*, j.w., s. 275–282.
- Ziętek Jerzy*, j.w., s. 334–342.
- Rok 1945 w Zagłębiu Dąbrowskim*, pod red. J. Walczaka, Sosnowiec 2000, biogramy: *Angier (Bronicki) Bronisław*, s. 89, 91–92.

- Bednarowicz Franciszek*, s. 89.
Będkowski Stefan, s. 89.
Bielnik Jan, s. 89–90.
Bień Aleksy, s. 90–91.
Chmiel Józef, s. 92–93.
Cuder Adam, s. 93.
Dąbski Jakub, s. 93–94.
Domagała Stanisław, s. 94.
Gruszczyński Stanisław, s. 94–95.
Gwiazda Franciszek, s. 95–96.
Heruk Stanisław, s. 96.
Kieszczyński Józef, s. 96.
Knapczyk Józef, s. 96–97.
Kolkowski Franciszek, s. 97.
Kubik Józef, s. 97.
Lichoś Henryk, s. 97–98.
Łanucha Paweł, s. 98.
Łydek Józef, s. 98.
Muzyk Adam, s. 98.
Nowak Czesław, s. 99.
Nowak Roman, s. 99.
Odyjas Aniela z d. Krzywda, s. 99.
Pasek Edward, s. 99–100.
Peterek Walenty, s. 100.
Popielarski Stanisław, s. 100.
Sieradzki Aleksy, s. 100–101.
Skibiński Franciszek, s. 101.
Staśko Jan J., s. 101–102.
Szczeńniak Józef, s. 102.
Szewczyk Franciszek, s. 102.
Wiśniewski Zdzisław, s. 102–103.
Zarychta Józef, s. 103.
Zawadzki Aleksander, s. 103–105.
Zieliński Włodzimierz, s. 106.
Zych Bolesław, s. 106.